

A large, multi-story white building with a red roof and balconies, surrounded by palm trees and a fountain. The building has a classical architectural style with multiple levels of balconies and a prominent entrance. The scene is set in a well-maintained courtyard with a fountain in the foreground and a white fence on the right. The overall atmosphere is bright and clean.

ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์ ศึกษาอะไร

- - การเมือง
- - การปกครอง
- - สถาบันทางการเมืองกลุ่มอิทธิพลการเมือง
- - อำนาจ / อำนาจหน้าที่ / อิทธิพล

- การเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง โดยเมื่อสังคมมนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ เราจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ๆ คือผู้ทำหน้าที่บังคับ กับ ผู้ถูกบังคับเสมอ

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิชารัฐศาสตร์ ที่มาของคำสำคัญทางการเมือง เช่น คำว่า การเมือง มาจากภาษาอังกฤษ คือ “politics”

- ความหมายหรือนิยามของการเมืองของนักวิชาการคนสำคัญ ความเป็นของวิชารัฐศาสตร์ ตลอดจนแนวทางสำคัญในการศึกษาทางการเมือง

วิวัฒนาการ-แนวคิดทางการเมืองการปกครอง

- วิวัฒนาการและรูปแบบของการจัดองค์การทางการเมือง ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเกิดชุมชนทางการเมืองยุคแรก คือ ชนเผ่า

ต่อมาเป็นนครรัฐ จักรวรรดิ ศักดินา รัฐสมัยใหม่หรือรัฐชาติ
องค์ประกอบสำคัญของรัฐสมัยใหม่และรัฐชาติ ลักษณะของ
อำนาจอธิปไตย

พัฒนาการทางการเมือง

- การเกิดรัฐของนักปรัชญาคนสำคัญ เช่น อริสโตเติล, จอห์น ล็อก ตลอดจนการอธิบายจุดมุ่งหมายของการสร้างรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นรัฐที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่รัฐแรกของโลก
- การทำความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ อุดมการณ์สำคัญทางการเมือง เช่น คอมมิวนิสต์ เสรีนิยม ออนุรักษนิยม อำนาจนิยม อุดมการณ์ฝ่ายขวา เป็นต้น

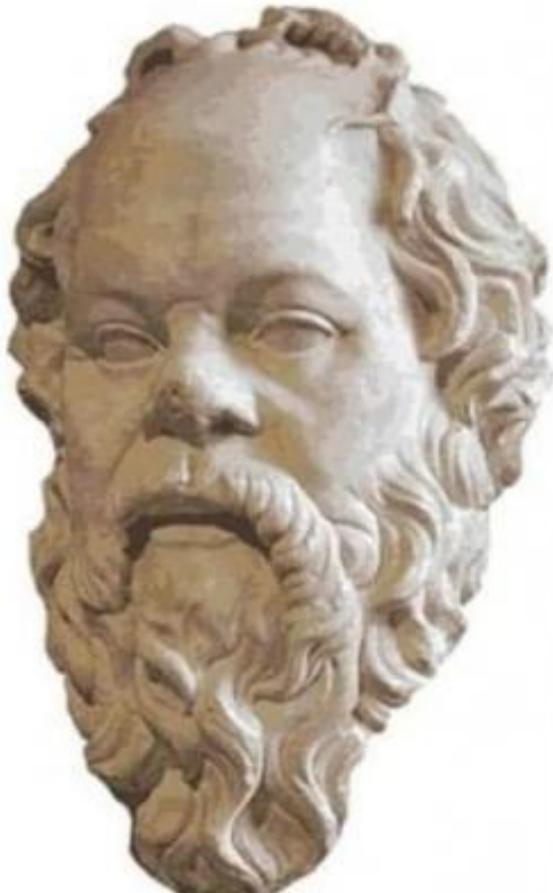
- การทำความเข้าใจการปกครองในระบบประชาธิปไตย ทั้งในส่วนของความหมาย ประเภทหรือรูปแบบของระบบประชาธิปไตย ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เป็นต้น
- การทำความเข้าใจสถาบันสำคัญของการปกครอง เช่น **รัฐสภา พรรคการเมือง**
- การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการเมืองระบบประชาธิปไตย
- การทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อันหมายรวมถึงเรื่องของการสร้างความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ แนวคิดทฤษฎีสำคัญของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

วิวัฒนาการทางการเมือง ยุคแรก

- สมัยกรีกโบราณ (ancient Greek) ถือเป็นแหล่งสืบค้นเรื่องราวการศึกษาเกี่ยวกับการเมืองและรัฐ เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดนักปราชญ์ทางด้านการเมืองหรือเรียกว่า
 - นักปรัชญาการเมืองที่สำคัญของโลก

Socrates

470-399 B.C.

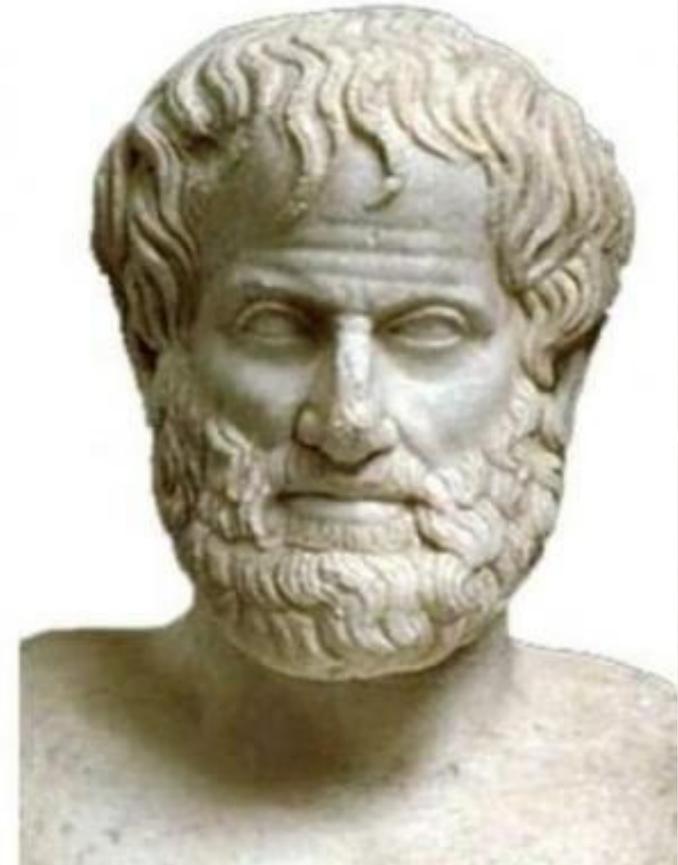
Plato

428-348 B.C.

Aristotle

384-322 B.C.

• โสกราตีส เป็นบิดาผู้ก่อตั้งศาสตร์ปรัชญาตะวันตก

***วิธีการซักถามของโสกราตีสที่เรียกว่า “วิธีของโสกราตีส” ยังคงปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ อันเป็นผลมาจากการที่นักคิดผู้ยิ่งใหญ่ท่านนี้ได้ตั้งคำถามต่อทุกสิ่งและทุกคนในเอเธนส์เมื่อราวศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล

เพลโต (Plato, 427-347 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของวิชา
ทฤษฎีการเมือง

อริสโตเติล (Aristotle, 384-322 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ผู้ถือว่าเป็นบิดาของวิชา
รัฐศาสตร์ตะวันตก แนวความคิดที่สำคัญของนักปรัชญาการเมืองกรีกโบราณทั้งเพล
โตและอริสโตเติลนั้น มุ่งพิจารณาความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างมนุษย์กับรัฐในแง่
คิดปรัชญาการเมือง (political philosophy) ด้วยการมองปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น
การแสวงหาความยุติธรรม และรูปแบบของการปกครองที่ดี

เพลโต (Plato)

- เพลโต (Plato) เป็นศิษย์ของโสเครตีสได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งทฤษฎี การเมือง
- มีหนังสือสำคัญ คือ The Republic (อุดมรัฐ) ซึ่ง กล่าวถึงผู้ปกครองที่ดีควรเป็นราชาปราชญ์ มีการปกครองที่ดี

แนวคิดของเพลโต(Plato)บิดาแห่งวิชาทฤษฎีการเมือง

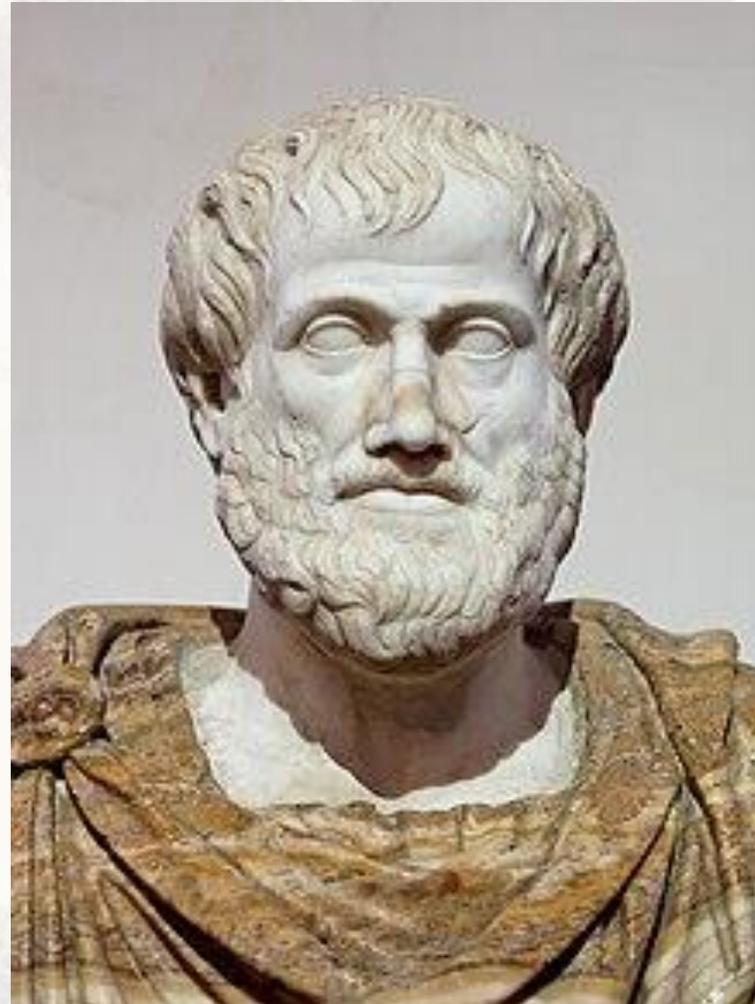
- มนุษย์จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม หน้าที่สำคัญของรัฐคือส่งเสริมให้เกิดคุณความดีและความสุข ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องมีสถาบันการปกครองและกฎหมายเพื่อให้คนส่วนใหญ่ในรัฐเป็นคนดีมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าสังคมสุข ปัจเจกชนก็สุขไปด้วยพลเมืองจึงควรเป็นผู้มีเหตุผลและประกอบแต่กรรมดี
- หากเป็นอย่างนั้นก็ไม่ต้องมีกฎหมาย แต่เพลโตเห็นว่าสังคมจะมีคนดังกล่าวจำนวนน้อยนิดรัฐเกิดขึ้นมาเป็นผลสืบเนื่องมาจากความไม่สมบูรณ์ของมนุษย์ในหนังสือ**Statesman**เพลโตกล่าวว่รัฐบาลที่ปกครองโดยผู้ปกครองที่เป็นปราชญ์นั้นย่อมจะดีกว่าการปกครองโดยกฎหมาย

- ผลงานตามแนวคิดของเพลโต ปรากฏในงานเขียนอันโด่งดังเรื่อง “อูทมรัฐ (Republic)” ซึ่งกล่าวถึงรูปแบบการปกครองตามอุดมคติที่จะต้องปกครองด้วย นักปราชญ์ผู้ทรงความรู้และคุณธรรมกล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความรู้สูง และรักความยุติธรรม ที่เรียกว่า “ราชาปราชญ์ (philosopher king)”
- อูทมรัฐ จะเป็นเครื่องมือที่แก้ปัญหาคือต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์และสถาบันทางการเมือง เพลโตเชื่อว่า มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อร่วมกันทำคุณงามความดี โดยหน้าที่สำคัญที่สุดของรัฐก็คือการส่งเสริมให้มนุษย์มีคุณธรรมความดี (virtue) และมีความสุข (happiness) และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวรัฐจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายและสถาบันทางการเมืองปกครอง กฎหมายมีไว้เพื่อให้บุคคลประกอบความดีละเว้นความชั่ว ส่วนสถาบันการปกครองนั้นมีไว้เพื่อเป็นส่วนส่งเสริมให้การใช้กฎหมายนั้นเป็นไปได้ รัฐในทัศนะของเพลโตจึงเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากความไม่สมบูรณ์ของมนุษย์ (imperfection of human nature)

แนวคิดอริสโตเติล(Aristotle)บิดาแห่งวิชารัฐศาสตร์

- ในหนังสือPoliticsของอริสโตเติล กล่าวเน้นให้เห็นความสำคัญของการมีกฎหมาย เขาเห็นว่ากฎหมายจะต้องมีลักษณะเป็นอำนาจสูงสุด มิใช่เพราะมนุษย์อยู่ในสภาพที่ช่วยตัวเองไม่ได้แต่ต้องการให้กฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นของรัฐบาลที่ดี
- จะทำให้รัฐมีความเป็นรัฐอย่างแท้จริงในอุดมคติความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย(รัฐธรรมนุญ)กับประชาชนนั้นไม่ได้มีใครเป็นทาสหรือถูกกดขี่แต่กลับทำให้ประชาชนมีความเสมอภาคกันทั้งด้านกฎหมายและศีลธรรมมิได้หมายความว่า จะเป็นการปกครองตามอำเภอใจของผู้ปกครอง

สำเนาหินอ่อนแบบโรมันของรูปปั้นครึ่งตัวบรอนซ์แบบกรีกรูปอริสโตเติล
โดย Lysippos ประมาณ 330 ปีก่อน ค.ศ. พร้อมทั้งผ้าคลุมหินอะลาบาสเตอร์สมัยใหม่

ข้อสังเกต แนวคิดของยุคกรีก

- เป็นการปกครองโดยกฎหมายในรูปของรัฐบาล ซึ่งผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครองต่างเป็นเสรีชน(Free man)

อริสโตเติล ไม่เห็นด้วยกับเพลโตในความคิดที่ว่า การปกครองโดยนักปราชญ์จะมีประสิทธิภาพกว่าการปกครองโดยกฎหมายเพราะเห็นว่านักปกครองที่ฉลาดที่สุดก็ไม่สามารถบริหารงานได้หากไม่มีกฎหมายเป็นเครื่องมือ และเขายังเชื่อว่าการปกครองโดยกฎหมายเป็นภาวะที่สอดคล้องกับเกียรติภูมิ(Dignity)ของมนุษย์อีกด้วย

ความรู้เพิ่มเติม

- อริสโตเติล ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์แสวงหารูปแบบการปกครองที่เหมาะสม จากรัฐบาลต่าง ๆ ที่ตนได้สังเกตการณ์ ซึ่งแตกต่างกันไปตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และอุดมการณ์ทางการเมืองของแต่ละรัฐ รวมทั้งได้สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้จากนักปราชญ์รายอื่น
- ผลงานสำคัญในเรื่องการปกครองของเขาปรากฏในหนังสือชื่อ **“การเมือง (Politics)”**
-
- ในหนังสือเล่มนี้ อริสโตเติลเชื่อว่ามนุษย์ในสภาพธรรมชาติไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และความต้องการของมนุษย์จะไม่อาจบรรลุได้เลย อันหมายความว่าชีวิตมนุษย์ไม่อาจสมบูรณ์ได้หากมิได้อยู่ในนครรัฐ และระบบการเมือง ระบบการเมืองและมนุษย์จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และกฎหมายหรือกฎหมายรัฐธรรมนูญเมื่อประกอบกับองค์การรัฐบาลแล้ว จะยังผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเสมอภาคทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรม

- ในยุคกรีกโบราณ นครรัฐ (polis) จัดเป็นเวที (forum) ที่เปิดให้ประชาชนชาวกรีกสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและการปกครองบ้างเมือง ด้วยการร่วมโต้เถียงอภิปราย สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองได้โดยตรง
- แต่ข้อจำกัดของนครรัฐของกรีก ซึ่งแม้จะจัดเป็นแห่งศูนย์รวมของการอยู่อาศัยร่วมกันในสังคมของประชาชนแล้ว ก็มิได้มีลักษณะเป็นรัฐ (state) ในความหมายและองค์ประกอบของรัฐสมัยใหม่ในปัจจุบันแต่อย่างใด นครรัฐกรีกมีฐานะเป็นเมือง (City) รัฐ (State) และสังคม (Society) หรือสังคมพลเรือน (Konnonia Politike) ไปในตัว
- ***** นครรัฐมีบทบาทเชิงอำนาจครอบงำและอิทธิพลเหนือประชาชนในนครรัฐแทบทุกด้าน ยกเว้นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวและการประกอบอาชีพของผู้คนในบางระดับที่อยู่นอกเหนือกลไกการดูแลของรัฐ

จักรวรรดิโรมัน

- ได้สร้างคุณูปการอันเป็นมรดกแก่วิชารัฐศาสตร์ได้แก่ หลักกฎหมายหรือหลักนิติศาสตร์
- หลักการบริหารราชการหรือการบริหารรัฐกิจ
- แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายธรรมชาติ และสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ (natural rights)
- โดยซีเซโร (Cicero) อันมีรากฐานสำคัญมาจากปรัชญาสโตอิก (stoicism) ซึ่งถือว่ามนุษย์ทั้งปวงมีความเสมอภาค ภาวะสภาพและมีที่มาจากพระเจ้า รวมทั้งการเคารพในคุณค่าของปัจเจกชน (individual) โดยไม่คำนึงถึงฐานะทางสังคมของบุคคล ที่ถือเป็นต้นธารปรัชญาและหลักการการปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตก

ซีเซโร (Cicero)

ยุคกลาง

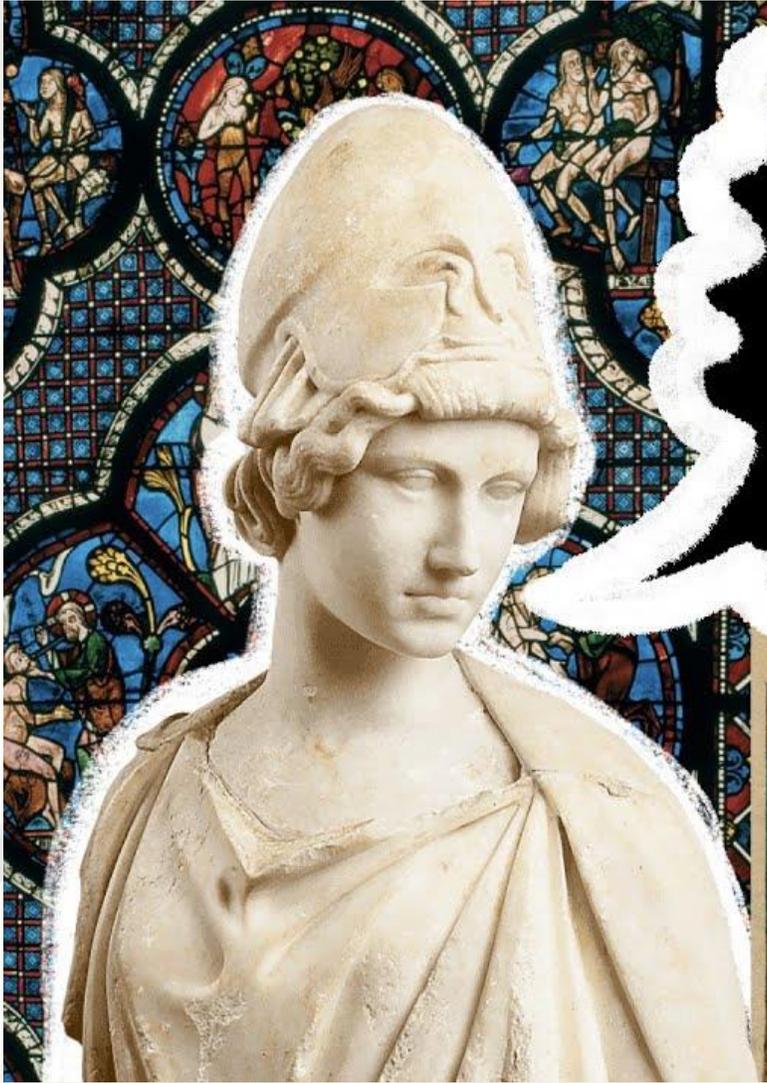
- ในยุคสมัยที่คริสตจักร (the Church of Christ) เรื่องอำนาจหรือที่เรียกกันว่า ยุคกลาง อยู่ในช่วงนับจากยุคหลังจักรวรรดิโรมันถึงราวคริสต์ศตวรรษที่ 15
- การศึกษาเรื่องรัฐมีความสำคัญลดลงจนเรียกว่าได้เป็นยุคมืดของการศึกษารัฐศาสตร์ เนื่องจากในยุคนี้ อิทธิพลทางการปกครองถูกครอบงำโดยอำนาจของศาสนจักร (the mediaval hegemony of the church)
- การมีอิทธิพลของศาสนจักรหรือผู้นำทางศาสนาในการสถาปนาและถอดถอนกษัตริย์ในยุคกลาง และการเข้ามาบีบบทบาทของการนโยบายของรัฐรวมถึงการวินิจฉัยข้อโต้แย้งทางการเมืองของศาสนจักร

- แนวคิดของนักบุญหลายท่านเช่น “The City of God” ของเซนต์ออกัสติน (St. Augustine)
- ผลงานของเซนต์โธมัส อะไควนัส (Aquinas) เป็นต้น
- ทฤษฎีการเมือง (political theory) ได้กลายสภาพมาเป็นสาขาหนึ่งของศาสนศาสตร์ (theology)

- ศาสนจักรไม่ได้มีบทบาทในการเมืองการปกครองรัฐและสังคมแต่เพียงฝ่ายเดียว

- ฝ่ายอาณาจักรที่เป็นผู้ปกครองตามระบบฟิวดัล (Feudalism) ยังมีอำนาจส่วนหนึ่งในการปกครองอาณาจักร และได้พัฒนาความเข้มแข็งของกองกำลังทหารมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อจุดประสงค์แรกเริ่มในการคานอำนาจ

Dark Ages OR Middle Ages

แนวคิดเชิงปัจเจกชนนิยม

- การเติบโตขึ้นของแนวคิดเชิงปัจเจกชนนิยมและระบบการผลิตแบบทุนนิยม รวมถึงการตีความศาสนาในแนวทางใหม่ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของปัจเจกชนและไม่จำกัดกับการแสวงหากำไรจากการผลิตของชนชั้นกลาง (bourgeoisie) และการปฏิรูปศาสนาในช่วงต้นศตวรรษที่ 16 จากการเรียกร้องของมาร์ติน ลูเธอร์ คิง (Martin Luther King) นักบวชในตรีศตจักรชาวเยอรมัน

ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (the age of Renaissance)

- เริ่มต้นขึ้นในประเทศอิตาลีในราวต้นศตวรรษที่ 14 จากการที่บรรดาปัญญาชนในยุคนั้นได้หันกลับมาให้ความสนใจผลงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรัชญาการเมืองการปกครอง อุดมการณ์แห่งรัฐและสังคมของกรีกโบราณและโรมันอย่างเอาจริงเอาจัง ความสนใจนี้ได้แพร่หลายออกไปสู่ประเทศทางยุโรปตอนบน ในลักษณะของขบวนการทางศิลปะและวิชาการที่อาศัยรากฐานความรู้ของกรีกโบราณ อาทิ ศิลปกรรม วรรณกรรม วิทยาศาสตร์ ปรัชญา การเมือง การศึกษาและการศาสนา ซึ่งได้ยังผลต่อเนื่องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดความเชื่อ

<https://www.youtube.com/watch?v=W60k7rkzFa8>

ทำไม ฟลอเรนซ์ จึงเป็นซิลิคอนวัลเลย์แห่งแรกของโลก | Global Economic Background EP.1

- ยุโรปสมัยนั้น เริ่มมีโลกทัศน์ที่กว้างขวาง ยึดถือความเชื่อในเรื่องของการแสวงหาความสุขส่วนบุคคล หลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์และความเป็นปัจเจกชนนิยม (Individualism) มากขึ้น พร้อม ๆ ไปด้วยการเติบโตของระบบการผลิตแบบทุนนิยม ประกอบกับการถูกลดทอนลงของอำนาจพระสังฆราช (pope) และจักรพรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy Roman Emperor)

- เกิดการปฏิรูป (the Reformation) ภายใต้อำนาจการปกครองและอำนาจทางการเมืองที่เข้มแข็งของกษัตริย์ที่ได้เติบโตถ่วงดุลอำนาจใหม่ระหว่างอาณาจักรและศาสนจักร
- การศึกษารัฐศาสตร์ในยุคนี้ จึงได้หวนกลับมามีความสำคัญอีกครั้ง ด้วยการนำองค์ความรู้และผลงานของนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ในสมัยกรีกโบราณและโรมันมาปรับใช้

คริสต์ศตวรรษที่ 16

- คริสต์ศตวรรษที่ 16 ในยุคนี้ วิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์มักไม่สนใจในเรื่องมาตรฐานของความคิดหรือความซื่อ ความควรหรือไม่ควรในทางการเมือง
- แต่หันไปให้ความสนใจกับการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นเป็นกรณี ๆ ไปหรือที่เรียกกันว่า การศึกษารัฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม (behavioralism)
- การให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเชิงประจักษ์ และผ่านกระบวนการแสวงหาความรู้ที่อิงแนวคิด ทฤษฎีหรือข้อสรุปทั่วไป (generalization) มากกว่าในยุคแรกที่เป็นการศึกษาเชิงปรัชญาการเมือง โดยมุ่งพิจารณาเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหรือการเสนอแนะรูปแบบการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น

นักปรัชญาคนสำคัญยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

- นิคโคโล แมคเคียเวลลี ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่” เป็นชาว อิตาลีเลียนคนแรกที่กำลังแสดงความคิดเห็นให้แยกการเมืองออกจาก ศาสนา และกล่าวว่า “ผู้ปกครองที่ดีควรจะเป็นทั้งสิงห์โตและสุนัขจิ้งจอก” หมายความว่า สิงโตคืออำนาจ และสุนัขจิ้งจอกหมายถึงความมี เล่ห์เหลี่ยม ซึ่งเขียนใน **The Prince**

รัฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น

- ความเชื่อมโยงของวิชารัฐศาสตร์กับศาสตร์แขนงต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา เป็นต้น

The School of Athens หรือ สำนักแห่งเอเธนส์

